अहीमती स्त्री अहिरस्त्यस्याम् मतुप् शरादि० दीर्घः । नदीभेदे

अहीर पु० आभीरस्य पृषो० साधुत्वम् । आभीरे । [उक्तः ।

अहीरणादि पु० अरीहणादिगणे पाठान्तरम् स च गणः तच्छब्दे

अहीरणि पु० अहीन् ईरयति दूरीकरोति ईर–अनि । द्विमुखसर्पे तद्दर्शनाद्धीतरे सर्पाः पलायन्ते ।

अहीश्रुव पु० अहिरिव श्रूयते श्रु–क बा० दीर्घः । शत्रौ "पिप्रुं-दासमहीश्रुवम्" ऋ० ८,३२,२ । "अहीश्रुवं शत्रुम्" भा० ।

अहु त्रि० अह–व्याप्तौ उन् । व्यापके स्त्रियां ङीप् "पर उर्वीर्वा अन्या उपसदः परोऽह्वीरन्याः" शत० ब्रा० । अंहते आधारे उन् अंहु भगे न० । "यदस्य अंहुभेद्या कृधु" य० २२,२८, "अंहु भगं भेद्यं विदार्य्यं यस्याः" दीपः ।

अहुत पु० नास्ति हुतं हवनं यत्र । धर्मसाधनत्वेऽपि अहोमे १वेदपाठे । "अहुतं च हुतञ्चैव तथा प्रहुतमेव च । ब्राह्मं हुतं प्राशितञ्च पञ्च यज्ञान् प्रचक्षते" जपोऽहुतो हुतो-होमः प्रहुतो भौतिको बलिः । ब्राह्मं हुतं द्विजाग्र्यार्च्चा प्राशितं पितृतर्पणम्" मनुः यस्य हवनं न कृतं तादृशे २हविरादौ त्रि० । "अथ यत् पुराणा नाश्नन्ति यथा अहुतस्य हविषो नाश्नीयात् एवं तत्तस्माद्दीक्षितस्य नाश्नी-यात्" शत० ब्रा० ।

अहृणान त्रि० हृणी–रोषणे कण्ड्वा० ताच्छील्ये चानश् वेदे नि० न० त० । अक्रोधने । "किं मे हव्यमहृणानो-जुषेत" ऋ० ७,८६,२ । लोके क्वचित् वेदे च अहृणीय-मानः । "राजाना क्षत्रमहृणीयमानाः" ऋ० ५,६२,६ ।

अहे अव्य–अह+ए । १क्षेपे, वियोगे च । "अहे राम ! घनश्याम ! चुम्बामि मुखपङ्कजम् । यदि जीवामि शोकेन पुनः पश्यामि ते मुखम्" ।

अहेड त्रि० हेड–अनादरे अच् न० त० । अवज्ञाशून्ये

अहेडमान त्रि० हेड–शानच् न० त० । आद्रियमाणे अव-ज्ञाशून्ये "अहेडमानो वरुणः" ऋ० १,२४,११ ।

अहेतु पु० न० त० । १हेतुभिन्ने न० ब० । २हेतुशून्ये त्रि० वा कप् अहेतुकोऽप्युक्तार्थे । हेतुः कारणमुद्देश्यञ्च । कारणञ्च कार्य्याव्यवहितक्षणे कार्य्याधिकरणे स्थितिशाली यथा घटा-दिकं प्रति मृत्तिकादि कटकादिकं सुवर्णादि । तयोस्तद-धिकरणे तत्पूर्व्वं स्थितत्वात् तथात्वम् । कारणताग्राहकौ च अन्वयव्यतिरेकौ । मतभेदे तद्ग्राहकाणि कारणशब्दे वक्ष्यन्ते

अहेरु पु० न हिनोति हि–रु न० त० । शतमूल्याम् ।

अहैतुक त्रि० हेतुत आगतम् ठञ् न० त० । १हेतुतोऽ-प्राप्ते २उद्दिश्यान्तरासक्ततयाऽकृते । ३उपपत्तिशून्ये च । "यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन् कार्य्ये सक्तमहैतुकम् । अतत्त्वार्थवदल्पञ्च तत्तामसमुदाहृतम्" गीता ।

अहो अव्य० न+हा–डो । १शोके, २धिगर्थे, ३विषादे, ४दयायां, ५सम्बोधने, ६विस्मये, ७प्रशंसायाम्, ८वितर्के, ९असूयायाञ्च "अहो महत्त्वं महतामपूर्व्वम्" नीतिः "कुसुमधनुषोमन्दिरमहो" श्यामास्तवः । "अहो अहो-भिर्महिमाहिमागमे" नैष० ।

अहोरात्र पु० अहश्च रात्रिश्च टच् समा० । सूर्य्योदयद्वय-मध्यवर्त्तिकाले षष्टिदण्डात्मके मानुषे दिने पित्र्याद्यहोरा-त्रमानन्तु–अहश्शब्दे ५७६पृष्ठे उक्तम् । त्रिंशत्कला मुहूर्त्तः स्यादहोरात्रस्तु तावतः । अहोरात्रे विभजते सूर्य्योमानु-षदैविके" मनुः । "रात्राह्नाहाः पुंसि" पा० उक्तेः पुंस्त्वे-ऽपि आर्षत्वात् क्लीवम् "रात्रिञ्च तावतीमेव तेऽहोरात्र विदोविदुः" मनुः । [दिवसे गेये रथन्तरनामकसामभेदे ।

अहोरथन्तर न० अह्नि गेयं रथन्तरम् सामभेदः न रो रः ।

अहोरूप न० अह्नो रूपम् न रो रः । दिवसरूपे ।

अहोवत अव्य० अहो च वत च द्व० । १खेदे, २सम्बोधने ३अनु-कम्पायाञ्च । "अहोवत महत् कष्टम्" गणरत्न० "अहोवत महत् पापम्" गीता "अहोवतासि स्पृहणीयवीर्य्यः" कुमा०

अह्नवाय्य त्रि० ह्नु–बा० आय्य न० त० । निह्नवाकर्त्तरि । "सत्यं तत्तुर्वशे यदौ विदानो अह्नवाय्यम्" ऋ० ८,४५,२७

अह्नाय अव्य० ह्नु–घञ् वृद्धिः पृषो० वस्य यत्वं न० त० । शैघ्र्ये । "अह्नाय सा नियमजं क्लममुत्ससर्ज" कुमा० "अह्नाय तावदरुणेन तमो निरस्तम्" रघुः स्वच्छन्दो-च्छलदच्छकच्छकुहरच्छातेतराम्बुच्छटा–मूर्च्छन्मोसमहर्षि हर्षविहितस्नानाह्निकाऽह्नाय वः" का० प्रा० ।

अह्यर्षु त्रि० अहिमाहन्तारं शत्रुमृषति ऋष–उ । शत्रुं प्रति आभिमुख्येन गन्तरि "अह्यर्षूणां चिन्न्ययां अवि-ष्याम्" ऋ० २।२८।३ ।

अह्रय त्रि० न जिह्रेति ह्री–अच् न० त० । निर्लज्जे "वृणीमहे अह्रयं वाजमृग्मियम्" ऋ० ३,२,४, ।

अह्रयाण त्रि० ह्री–बा० "आनच् न० त० । निर्लज्जे "अग्र एति युवतिरह्रयाणा" ऋ० ७,८०,२ । [ऋ० ९,५४,१ ।

अह्रि पु० हृ–क्रि न० त० । कवौ । "शुक्रं दुदुह्रे अह्रयः"

अह्रुत त्रि० ह्रु–क्त न० त० पृ० । अकुटिले "समेनमह्रुत इमा गिरः" ऋ० ९,३४,६ ।

अह्रीक पु० नास्ति ह्रीर्यस्य । १क्षपणके तस्य दिगम्बरत्वेन लज्जाहीनत्वात्तथात्वम् २निर्लज्जे त्रि० ।